

L'ADAPTACIÓ DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN PRO DEL TERRITORI

Carles Brugaroles

Tinent d'Alcalde d'Economia, Empresa i Ocupació de Sant Cugat del Vallès

carlesbrugarolas@santcugat.cat

RECEIVED: APRIL 11 2012

RESUM

L'article ofereix una visió particular sobre l'evolució de la política local en un marc de crisi econòmica i avança propostes per adaptar les Polítiques públiques en pro del territori. L'autor planteja la importància del lideratge polític i les formes de selecció dels representants polítics a l'àmbit territorial local. En segon lloc avança elements pel debat sobre els problemes crònics del sector públic tot i defensant un model de gestió que en temps de bonança aposti pèl reforç de la recaptació fiscal, un ritme moderat d'inversió pública, i la contenció com a via per sobreviure còmodament en temps de crisi. Finalment s'endinsa en les problemàtiques de la gestió de l'administració local i conclou fent una crida a la responsabilitat col·lectiva en relació al cost que tenen algunes propostes electorals.

PARAULES CLAU: política local, crisi, lideratge polític, gestió pública, sector públic

ABSTRACT

The paper shows an own view of local policies evolution during the economic crisis. The author also suggests ways to readapt the public policies accordingly with the local needs. First of all, he deals with the politician's leadership and the forms to elect the politicians at local territories. Secondly, the paper move to chronic Public Administration problems and he defends another kind of public management. The author proposes specific solutions for prosperity times based on moderate public investment, reinforce of taxing activities and austerity. Lastly the paper moves forward on some public management problems and it concludes defending the collective responsibility around electoral proposals.

KEY WORDS: local policy, crisis, political leadership, public management, public sector

RESUMEN

El artículo ofrece una visión particular sobre la evolución de la política local en un marco de crisis económica y avanza propuestas para adaptar las políticas públicas en pro del territorio. En primer lugar, el autor plantea la importancia del liderazgo político y las formas de selección de los representantes políticos en el ámbito territorial local. En segundo lugar, avanza elementos para el debate sobre los problemas crónicos del sector público, defendiendo un modelo de gestión que en tiempo de bonanza apueste por el refuerzo de la recaudación fiscal, un ritmo moderado de inversión pública, y la contención como vía para sobrevivir cómodamente en tiempos de crisis. Finalmente se adentra en las problemáticas de la gestión de la administración local y concluye haciendo un llamamiento a la responsabilidad colectiva en relación al coste que tienen algunas propuestas electorales.

PALABRAS CLAVE: Política local, crisis, liderazgo político, gestión pública, sector público

Per tal de donar compliment a les instruccions de l'editor no plantejaré aquesta desgraciada conjuntura com un període d'oportunitats (cosa la qual no vol dir que no ho sigui). A més a més, tinc molt la sensació que en general les que hi ha les estem desaprofitant, com a mínim en el nostre context tant català com estatal. No hem fet com a societat un bon diagnòstic, al contrari, diversos missatges erronis han calat profundament a la societat desviant-se així la pressió popular i l'èmfasi de les autèntiques reformes que caldria haver escomès. Per a més INRI el tema ja fa més de 4 anys que dura, i aquesta és una dura prova per a qualsevol sistema, tot i que el nostre, per fortuna i de moment, aguanta més o menys bé.

El que ens toca és avaluar com ha anat evolucionant la política local en aquest marc i com hem d'adaptar les polítiques públiques en pro del territori. Plantejaré la qüestió en apartat diversos, no sé si ben endressats, i de diversa dimensió i profunditat. El lector o la lectora, confio, sabran perdonar.

L'assumpte del lideratge. Qui mana?

L'administració pública en general, i la municipal encara més, té un problema que està a la base de tota la resta. Em refereixo a la qualitat dels seus líders. En una economia com la nostra prop del 40% del PIB està en mans del sector públic raó per la qual la transcendència de les decisions preses en l'òrbita política esdevé extrema. Com a coneixedor des de fa molts anys de les entranyes del sistema polític vigent puc afirmar amb rotunditat que el sistema d'elecció de les persones que han de dirigir els destins d'aquest 40% del PIB és altament ineficient. Afirmo per tant que una part important de les persones que han de prendre decisions de vital importància i alt impacte per a la societat no estan preparades per fer-ho, o bé que no tenen l'escala de valors necessària.

El problema resideix a l'interior dels partits polítics. No és aquest l'espai per estendre's però el fet és que la selecció de les persones que han de desenvolupar responsabilitats públiques és rotundament ineficient. De fet, si considerem aquest sistema com un mercat "laboral" constatarem que té forma de monopoli (o d'oligopoli) i de monopsoni (o oligopsoni), simultàniament:

- La demanda la conformen les assemblees d'afiliats i afiliades que han de "comprar" els serveis de l'oferta, persona o persones que es postulen per desenvolupar responsabilitats polítiques al sector públic.
- En un escenari més proper a l'òptim, les assemblees serien nombroses, les votacions lliures, secretes i fonamentades en la recerca de la millor oferta, això és, en l'elecció dels millors candidats o candidates per a l'exercici del lideratge públic, en un marc d'informació abundant sobre els diferents perfils entre els quals poder escollir.
- La realitat dista molt, massa, d'aquest òptim quasi utòpic: les assemblees, si és que arriben a celebrar-se, rara vegada concedeixen tanta llibertat.

Habitualment reben una sola proposta que només poden refrendar. Si reben més d'una proposta es produeix un procés de cooptació de voluntats i de vots a través del qual els costos de la discrepància esdevenen políticament letals per a qui l'exerceix.

- El sistema d'arribada a la candidatura sovint té més a veure amb les habilitats per a l'escalada que per a la direcció. És un conjunt de factors que s'associen massa a la construcció d'una xarxa de complicitats, de lleialtats, i massa poc amb una autèntica preparació per a l'exercici de les més importants responsabilitats a la nostra societat.
- Finalment, les estructures internes dels partits es conformen bàsicament per persones que o bé tenen vincles socials o familiars amb els que manen, o bé en depenen laboralment. Persones, en massa ocasions, que exerceixen el seu vot per identificació amb el líder o per la dependència econòmica o de projecció professional que saben que els vincula.
- Addicionalment, els caps de cartell reben en la seva imatge la major part de les inversions de l'organització. La concentren en una sola persona. Esdevenen així el principal actiu de la seva organització i ja sabem que molt magres han d'estar les coses com perquè una organització es desprengui lliurement del seu principal patrimoni.
- Aquests factors tendeixen a concentrar en la pràctica tot el poder en una sola persona, o en un nombre molt reduït. Aquestes persones fan i desfan, col·loquen o foragiten segons la seva conveniència. Novament: si són bons saben que han d'apostar pels millors. Si no ho són descavalcaran tots aquells que els puguin fer ombra.

Per tot plegat, estem davant un "mercat laboral" en què la demanda (l'assemblea) no és plural sinó que tendeix a expressar-se amb una veu unívoca (un monopsoni), mentre que l'oferta és habitualment una, en singular, i per tant no hi ha alternatives reals d'elecció (monopoli). En aquestes circumstàncies, pot ser que aquesta única oferta sigui de gran vàlua (sí, això també passa), però pot ser que no, cas en el qual ens el / la mengem tots amb patates.

El següent estadi d'aquest mateix problema rau en el fet que els bons tenen certa facilitat per plegar: acomplert el seu cicle no tenen tantes dificultats per trobar alternatives. En canvi, els no tan bons saben que fora de la bombolleta fa molt de fred. Són els que tendeixen a romandre anys i panys aferrats a la cadira. De tal manera que tendencialment el sistema va a pitjor: cada vegada tenim pitjors polítics. Si a més a més li afegim la precarietat salarial i sobretot el desprestigi aclaparador del servei públic canalitzat a través de la política, doncs... això: que empitjorem.

Què passa a escala local? Doncs el mateix però molt més greu. Les assemblees són molt petites i tots sabem que una assemblea petita és una assemblea controlada. No creixen perquè els que governen tenen incentius per evitar-se el tràngol d'haver de competir internament amb altres possibles candidats de pes. I si estàs còmodament instal·lat al poder, per què hauries de buscar-te tu els teus propis rivals que podrien descavalcar-te? Sí, caricaturitzo. I sé que soc injust amb molts polítics, bons servidors

públics que són. Però el que descriu passa, passa moltíssim. I té una incidència enorme en els mals de la societat.

Conclusió: Tenim un problema greu amb els que manen. El procés a través del qual són seleccionats és molt ineficient, la qual cosa té com a conseqüència que les seves decisions són massa freqüentment equivocades i això a llarg termini ens porta al col·lapse. Com el d'ara.

Tenim 3 milions d'euros. Què fem?

No recordo la xifra exacta però la pregunta, i el que incorpora el fet que algú se l'hagi pogut plantejar, la tinc gravada al cervell. És terrible: hem tret tres milions d'euros de la societat i no sabem per a què els volem? Era aproximadament l'any 2007, una reunió d'un organisme supramunicipal d'aquests que no han de retre gaires comptes perquè no estan plantejats per ser sotmesos al judici de les urnes. Més o menys venia a plantejar-se que teníem una orientació general, uns objectius difusos però acotats, i un munt de diners per destinar-ne. Però eren els necessaris? Massa? Massa pocs?

Això és massa freqüent al sector públic i contrari a la seva essència. Quan el sector públic retira riquesa de la societat ha de fer-ho perquè la despesa que originarà aporta un impacte econòmic i social superior. Tots els servidors públics hem de tenir present que cada euro que recaptem jugaria un paper important en l'àmbit privat, d'entrada més important del que jugarà al públic.

Ara més que mai, és imprescindible una bona alineació entre l'estratègia i el pressupost. Planificar les despeses en funció del pressupost disponible ja no serveix. Òbviament les disponibilitats han d'emmarcar les despeses, però el fet que els recursos estiguin disponibles no vol dir que els haguem de gastar. Potser no hauríem ni tan sols d'haver-los recaptat.

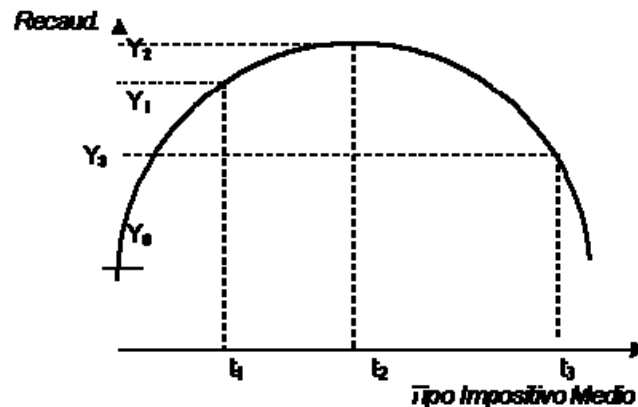
La burocràcia segons Niskanen

Molt resumidament: afirma que quan un gestor públic (buròcrata) no exhaureix el pressupost de despeses que té assignat es pressuposa que hi ha mala gestió. Afirma, i no va desencaminat, que el buròcrata intenta sempre exhaurir el que té, més que no pas cercar la manera d'assolir els seus objectius al mínim cost. No cerca fer més amb menys, no cerca l'eficiència. Viu en la cultura de la despesa. I insisteixo, no va desencaminat. La culpa no és del buròcrata, és del mapa d'incentius que el sistema li proposa. No estan esteses les eines que li permetrien treballar d'una altra manera ni els criteris de gestió que haurien de prioritzar el benefici social.

És imprescindible fer aquell trànsit que proclamen els meus antecessors al meu actual càrrec: **Cal passar de la cultura de la despesa a la cultura del cost. Implícitament, el missatge és que hem de ser capaços d'avaluar l'assoliment eficient (mínim cost) d'objectius ben planificats (estratègia). Hem de dotar-nos d'eines de gestió que evitin les inèrcies, que fomentin el replantejament continu i permetin elaborar "plans de negoci" (amb ingressos econòmics i socials, i despeses directes i indirectes) per a cadascun dels ítems de la nostra actuació pública.**

La Corba de Laffer i la crisi

Doncs resulta que no sempre pujant els impostos es recapta més. A partir d'un cert òptim, el resultat més probable de pujades de tipus impositius, paradoxalment, és una reducció de la recaptació. Això, que fa molt que qualsevol economista ho sap, és degut a l'aprimament de les bases imposables sobre les que imposem el gravamen: dit d'una altra manera, un impost de societats (IS) del 80%, per posar un exemple extrem, segurament faria que moltes empreses d'aquí tanquessin i marxessin a un altre lloc, amb la qual cosa, la recaptació per IS, enlloc de pujar, baixaria.

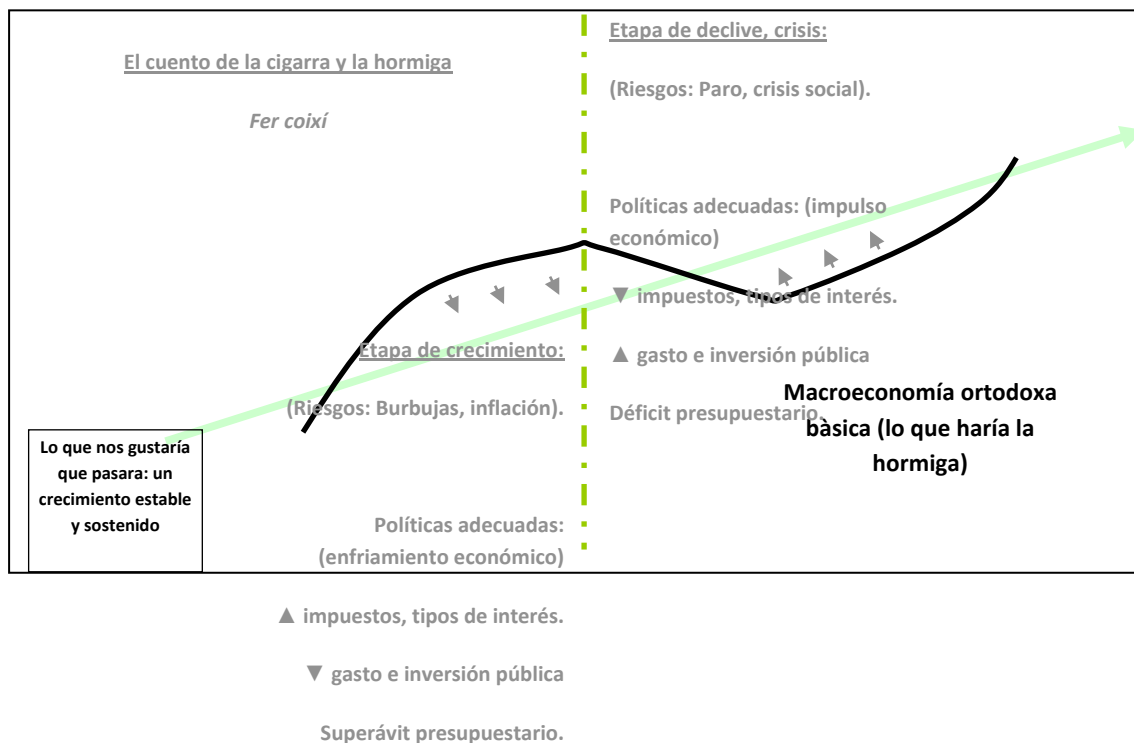
La qüestió en aquest context resideix en valorar dos aspectes: Per una banda, cal constatar que l'òptim de Laffer no és sempre el mateix si no que fluctua amb el cicle econòmic i les expectatives dels operadors. És lògic si ho posem en termes de decisions microeconòmiques: les expectatives d'alt rendiment (bonança econòmica) fan rendibles operacions amb alts gravàmens. En canvi, en temps de crisi no és el mateix.

Cosa la qual ens porta, en segon lloc, a assenyalar la inversa (una altra obvietat): que la baixada de tipus ajuda a l'eixamplament de bases. **Així, el més raonable en aquests temps seria baixar aquells tipus impositius que més impacte poden tenir en la reactivació econòmica, també a nivell local.** Cosa la qual ens porta a

El conte de la cigala i la formiga

He segrestat el títol del famós conte per intentar explicar la necessitat que les administracions fem polítiques anticícliques:

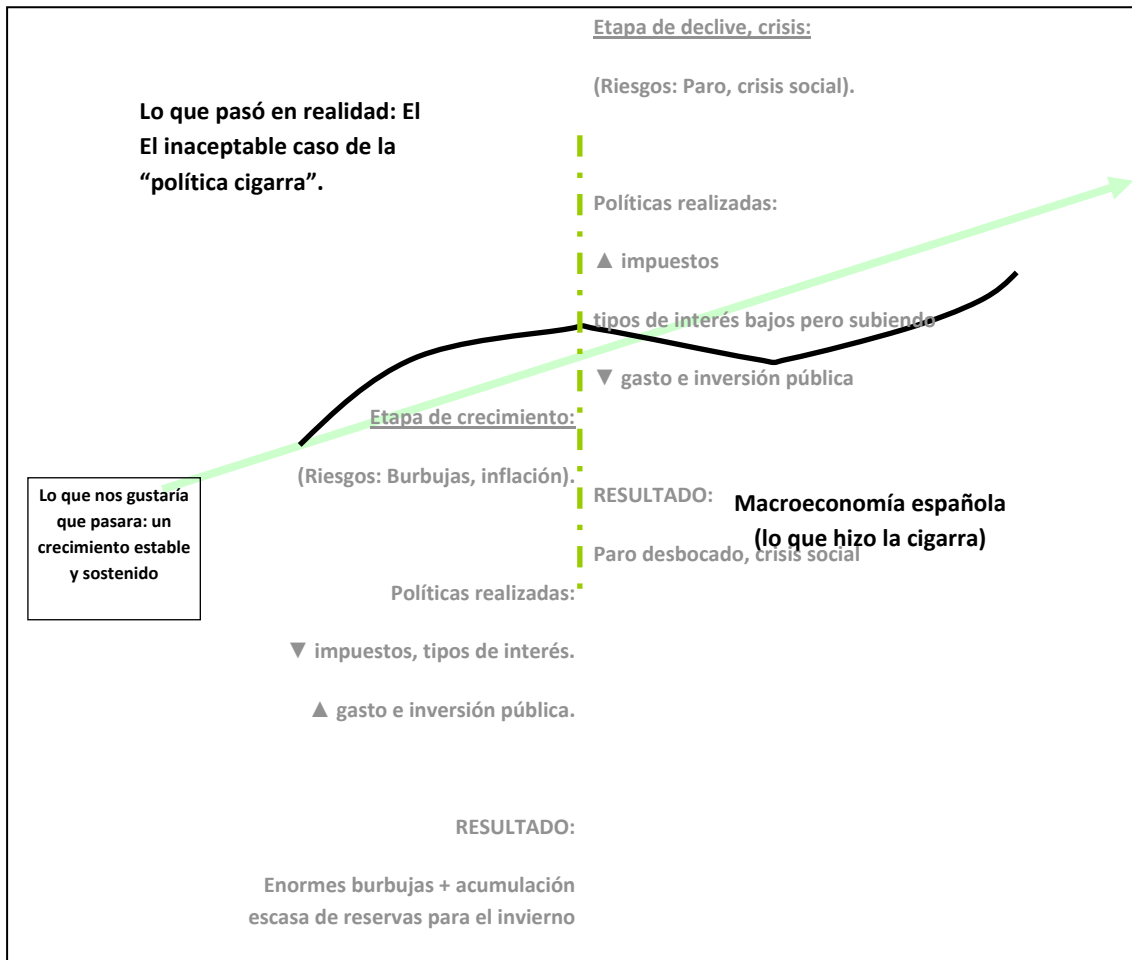
Es pretén aquí reflectir el que hauria de ser: En temps de bonança les polítiques econòmiques haurien de ser de contenció i control, totes aquelles dirigides a evitar els riscos associats al creixement, que són tots aquells factors que el poden desestabilitzar (bombolles, altres) o anul·lar en termes reals (inflació).

Per tant **els temps de creixement haurien de ser els del reforç de la recaptació fiscal, els del ritme moderat d'inversió pública, els de la contenció.** Són temps per acumular superàvits, per reduir el rati d'endeutament. Temps per acumular forces per a l'hivern, el que faria qualsevol formiga.

I al contrari; els temps de recessió haurien de ser els de retornar a la ciutadania les reserves acumulades durant la bonança, bé sigui en forma de reducció selectiva d'impostos, o bé amb una potenciació da l'activitat inversora.

Ara descriu el que realment ha passat. En la major part dels casos, just el contrari del què tocava:

No calen gaires explicacions més, crec. Quan les coses anaven bé es va prioritzar la política electoralista davant de la que hauria estat responsable. Ara estem pagant les conseqüències. Respecte els actuals temps recessius, només constatar que en termes generals estem fent just el contrari del que caldria per sortir de la crisi.

Així després de recordar que la idea de macro o microeconomia no fa referència al tamany sinó a si considerem les dades en sentit agregat o no, i que per tant qualsevol municipi és un sistema macroeconòmic, aquesta seria la proposta de

Conclusions:

El nivell municipal no és en absolut aliè a aquesta ortodòxia macroeconòmica. Són pocs els municipis que avui respiren amb certa tranquil·litat, en tots els casos són segur els que van aconseguir reduir els seus ratis d'endeutament quan les coses anaven bé. Són els que van acumular solvència econòmica, els que no van malgastar quan tots podíem fer-ho. Aquests municipis, avui poden jugar un paper positiu en pro de la recuperació econòmica dels seus ciutadans, poden fer inversió, poden atendre les necessitats socials de les persones, no necessiten pujar impostos ni retallar despeses. Paguen els seus proveïdors en terminis correctes ajudant així a la circulació del crèdit. Aquí és on hauríem de ser-hi tothom.

La realitat és la contrària, començant per l'administració central de l'Estat, seguint per la Generalitat i estenent-nos fins a la majoria aclaparadora d'ens locals. La major part d'administracions ha tancat l'aixeta inversora, redueixi despeses, acumula dèficit i deute i paga malament els seus proveïdors. El sector públic, per tant, està actuant en contra dels interessos de les persones que hauria de servir, i això és inacceptable, de jutjat de guàrdia. Ho fa perquè no té més remei, per evitar el col·lapse. Ho fa perquè no va fer els deures quan tocava. Va fer polítiques cigala.

Les funcions clàssiques del sector públic i la resposta a la pregunta de qui és el culpable de la crisi

De vegades, l'estudi dels clàssics ajuda. No em referiré ara a l'època grecolatina però sí a l'estudi dels pares de l'economia. Cal partir de la constatació que **en estrictes termes d'eficiència econòmica tota intervenció pública suposa una minva de competitivitat**. Ara bé, tots estem d'acord que **l'objectiu no és només l'eficiència sinó el progrés econòmic i social en termes socialment consensuats de justícia social**, o millor dit de la manera en què de forma col·lectiva haguem acordat que ens ha de fer tendir cap la nostra utopia de societat.

Això és essencial, perquè posa de manifest que la intervenció pública en l'economia ha de ser aquella, i només aquella, estrictament necessària que serveixi per resoldre el que anomenem les fallides del mercat, que són moltes i molt importants, però són les que són, i no més. Posa també de manifest que el sector públic és una eina, no un objectiu. Molts semblen haver-ho oblidat. I finalment, que la dicotomia tantes vegades esgrimida entre públic i privat és falsa. Del que es tracta és d'assolir els objectius determinats des d'una perspectiva social (global, públic i privada) de la manera més eficient des d'un punt de vista econòmic. Res més.

Fets aquests resumidíssims antecedents (aquest és un tema que donaria per una biblioteca sencera), recordo que les funcions que s'assignen al sector públic per a la seva intervenció econòmica són tres: Assignació, redistribució i estabilització, i que es concreten en matèries com l'aprovisionament d'oferta de béns públics, la distribució justa de la renda i la riquesa, la gestió dels mercats imperfectes i la defensa de la competència, les externalitats i l'estabilització i les polítiques de desenvolupament.

Qui és / qui són els culpables d'aquesta crisi?

Molts diuen que aquesta és una crisi de valors. Pot ser parcialment cert però no és molt naïf pensar que les coses ens aniran fantàstiques perquè tots serem molt bona gent? **La majoria afirma, i estic d'acord, que hi ha hagut comportaments molt negatius, alguns (casi) delictius per part d'agències de rating, d'especuladors financers o immobiliaris, d'entitats financeres...** fins i tot de molts privats que vam finançar inversions o consum a crèdit quan no ho hauríem d'haver fet. Tot això és cert.

El que jo em pregunto és... **algú havia atribuït a qualsevol d'aquests operadors individuals, o a algun d'aquests col·lectius, la responsabilitat de vetllar per l'estabilitat del sistema?** De veritat algú pensa que l'estabilitat del sistema es basa en la confiança que la gent és essencialment bona i que tothom coneixerem i ponderarem adequadament les conseqüències socials de les nostres operacions econòmiques? Vinga home! Al contrari! Tots sabem que el comportament dels agents econòmics es regeix segons una mapa d'incentius que cerca el propi profit i es desentén sovint del progrés col·lectiu. Ho sabem perfectament.

Per això, **com a societat ens hem dotat d'organismes que vetllen per regular i controlar l'actuació d'aquests agents**, per garantir que tot plegat no desestabilitzi el conjunt. Són organismes que tenen aquesta responsabilitat fundacional explícita, que ens costen molts diners i que paguem entre tots. **Són organismes PÚBLICS!** Estem parlant de la CNMV, del Banc Central, dels Ministeris d'economia, de vivenda... estem parlant de pressupostos milionaris que no han fet prou bé la seva feina. **Estem parlant, en definitiva, d'un fracàs clamorós i evident del sector públic en una de les seves funcions bàsiques, la de l'estabilització.**

I és clar: un cop ha fallat aquesta les altres venen en cadena. El sector públic ha perdut capacitat d'assignar béns públics (retallades: sanitat, infraestructures, etc., etc.) i de vetllar per una redistribució justa de la renda i la riquesa (distància creixent entre rics i pobres, menys igualtat d'oportunitats).

En resum, **tots tenim una part de culpa en aquesta crisi però qui més culpa en té és el sector públic, que és l'encarregat de la regulació i el control dels sectors clau (sistema financer, mercat immobiliari, fonts energètiques...)**. Hi ha interessos ocults rere el fet que s'hagi volgut desviar de manera tan clara i tan exitosa, diem-ho tot, la responsabilitat de la crisi? Doncs és clar que sí, perquè els màxims responsables són polítics, són presidents del govern, ministres... **Estem davant crues manifestacions d'una greu mancança de transparència, per una banda, però també de greus dèficits de cultura política i econòmica per part de la societat.**

Deia al principi que no estàvem traient les autèntiques lliçons d'aquesta crisi. Ara potser es veurà més clar: mals diagnòstics que condueixen a males solucions:

1.- Diagnòstic erroni: La culpa és dels bancs, del sistema financer, com si el sistema econòmic, institucional i polític hagués delegat en aquestes empreses privades la tasca de vetllar per l'estabilitat del sistema...

- **Solucions errònies:**

- Centrar en el mercat financer una de les principals reformes estructurals escomeses davant la crisi. L'any 2009 dèiem que teníem un dels sistemes més sòlids del món...
- Assassinar el nostre secular sistema de caixes d'estalvi i les seves obres socials.
- Concentrar el mercat en 5 grans entitats (és a dir, crear un oligopoli!).
- Fer que totes les entitats siguin *too big to fail*. Faran el que els doni la gana; total, si fan fallida les haurem de salvar amb fons públics...

- **Diagnòstic que hauria estat més encertat:** La culpa és dels reguladors del sistema financer.

- **Solucions que caldria haver emprès:**

- Demanar responsabilitats i reformar els organismes reguladors.
- Deixar caure algunes entitats.

2.- Diagnòstic erroni: La culpa és dels especuladors immobiliaris.

- **Solucions errònies:**

- No acusar els responsables directes (ministres d'habitatge, sí, Sra. Chacón inclosa).
- Impedir l'ajust del mercat.
- Assumir part del problema amb recursos públics.
- Tornar a incentivar fiscalment l'adquisició d'habitatge.

- **Diagnòstic que hauria estat més encertat:** La culpa és dels reguladors del mercat immobiliari.

- **Solucions que caldria haver emprès:**

- Demanar responsabilitats i reformar els organismes reguladors.
- Permetre en major mesura l'ajust del mercat (hauria implicat major caiguda de preus i més problemes pel el sector financer, sí, però també una més ràpida superació de la situació, millor accessibilitat a l'habitatge i menys despesa pública).

3.- Diagnòstic erroni: La culpa és del dèficit o del deute públic.

- **Solucions errònies:**

- Determinar que aquestes variables, que no són més que restriccions del nostre model de desenvolupament, esdevinguin objectius.
- Basar les polítiques de recuperació de l'economia en l'ajust i la consolidació fiscal.

- Limitar constitucionalment l'ús del dèficit fiscal en crisis futures.
- **Diagnòstic que hauria estat més encertat:** La culpa és de l'abús del dèficit o del deute públic en temps de bonança ("Política cigala"). La culpa recau en bona part en el fet que quan podíem fer-ho no vam fer coixí. La solució al problema dels comptes públics passa essencialment per aconseguir recuperar el creixement econòmic.
- **Solucions que caldria haver emprès:**
 - Demanar responsabilitats i reformar els organismes reguladors.
 - Avançar en reformes que millorin la percepció de correlació entre fiscalitat i serveis, a tots els nivells de l'administració.
 - Impulsar decididament polítiques de creixement econòmic que permetin reduir despesa pública (menys subsidis) i incrementar la recaptació d'impostos.

4.- Diagnòstic erroni: La culpa és de la crisi subprime dels Estats Units, o de Grècia, o del creixement del sud-est asiàtic. O bé de les comunitats autònomes i municipis de l'estat, etc. En definitiva, "la culpa és dels altres".

- **Solucions errònies:**
 - No fer un anàlisi autocrític a les instàncies autènticament responsables impedeix prendre les mesures que de forma prioritària caldria haver emprès.
 - Cal eliminar / limitar l'autonomia financera i de gestió de les administracions infraestatals.
 - La Unió Monetària ha d'anar necessàriament de la mà d'una unió fiscal (d'acord, però amb compte! Regular igual realitats molt diferents pot ser encara pitjor, l'homogeneïtzació fiscal no és garantia de res).
- **Diagnòstic que hauria estat més encertat:** Si bé és cert que hi ha una conjuntura internacional que ens afecta molt negativament és inacceptable negar que el seu impacte en al cas espanyol és molt més cru, i això és deu a causes endògenes. Hem fet coses malament.
- **Solucions que caldria haver emprès:**
 - No difondre cortines de fum. Assumir les pròpies responsabilitats amb transparència.
 - Construcció de consensos polítics que permetin implementar reformes electorals difícils en termes de balanç electoralista.
 - Priorització de reformes.

I tants altres exemples, de tota mena, que no acaben d'atacar les causes profundes d'aquesta situació.

La tràgica incorrelació entre mala gestió econòmica i resultats electorals

Cada vegada que hi ha una caiguda d'una empresa important, deixant a banda la situació dels treballadors, hem de sentir un crit enèrgic per part dels altres afectats (clients, accionistes...) clamant perquè el sector públic solucioni la papereta. O sigui, amb els recursos de tots hem de tapar les decisions dels inversors de Forum Filatélico? De CCM? De qualsevol altra empresa grossa que faci fallida? I amb les petites que passa?

El problema és que hi ha una percepció generalitzada que Papà Estat ens ha de treure les castanyes del foc. I això és impossible, però sobretot és injust i és ineficient. Hem de ser responsables de les nostres accions, crec que és evident. Cosa la qual no obsta que en casos greus no podem recórrer, faltaria més, a l'auxili que és de justícia que prestin els serveis socials o els que faci falta. És a dir, les persones hem de ser responsables dels nostres actes, igual que les empreses.

També les administracions. Arribarà el dia en què la mala gestió econòmica tingui reflex electoral?

- La macroeconomia és una dels principals arguments electorals a molts països avançats, com els Estats Units, per exemple.
- Recentment, els suïssos han votat en contra d'un allargament del període anual de vacances. Sembla ser que l'argument majoritari ha estat el caràcter antieconòmic d'aquesta mesura.
- Quan la Cancellera Merkel va arribar al govern de la mà dels liberals, forçada per aquests, va proposar una reducció important d'impostos a les empreses. La patronal alemanya es va oposar. Sí, els hipotètics beneficiaris de la reducció d'impostos. Per què? Perquè generaria dèficit públic i era una mesura contraproduent amb l'interès general. I un llarg etcètera.

D'això jo en dic societats madures, no com la nostra. A Marbella es va votar de forma massiva l'alcalde Jesús Gil quan els dèficits de gestió (i de legalitat) eren clamorosos. Infinitat de vegades hem votat governs que oferien llibres gratuïts, dentistes, operacions de canvi de sexe, ordinadors i un munt de coses més, finançats amb recursos públics, com si els recursos per pagar aquestes despeses caiguessin del cel i res tinguessin a veure amb els nostres impostos presents o futurs.

Una de les coses bones d'aquesta crisi, potser, serà que tots plegats ens mirarem més si creix o no creix el deute i/o el dèficit públic alhora d'escollir entre opcions electorals. **Potser s'apropa el dia en què l'electorat serà conscient del cost econòmic de les promeses electorals, i fins i tot de les reivindicacions que planteja. Ens convindria a tots, molt.**

De fet, les administracions podem ajudar: si som transparents nosaltres mateixos, si posem en valor la bona gestió, si expliquem, si denunciem les males pràctiques... **Hem de fer explícita la relació entre obra de govern i impostos recaptats. Hem de ser capaços, per tant, de fer que la societat percebi, ponderi i valori la correlació entre la prudència econòmica i el benestar present i futur de la societat.**

Els ingressos de la construcció

Hi ha una trampa a la configuració clàssica del pressupost de les administracions públiques. Com sabem, està dividit en tres grans apartats: l'ordinari, les inversions i el finançament. El capítol II d'ingressos està constituït per la imposició indirecta, que en el cas dels Ajuntaments és l'ICIO (impost sobre construccions, instal·lacions i obres), el qual, juntament amb les plusvàlues, taxes d'obres i les quotes urbanístiques han estat els grans ingressos del llarg període de la bombolla immobiliària.

La trampa està en què l'ortodòxia en la gestió recomana vivament mantenir l'equilibri entre ingressos i despeses ordinàries, i si pot ser generar un superàvit (ordinari, novament) que ajudi a finançar les inversions (capital).

El problema ha estat que els ingressos ordinaris han anat creixent durant molts anys, en bona part per efecte de la tributació local sobre la construcció i les operacions immobiliàries, i aquests ingressos han donat lloc a més despesa ordinària, la qual en bona part s'ha estructuralitzat. Ara estem sent incapaços de reduir-la al mateix ritme que ens han baixat els ingressos, amb la corresponent generació de dèficits, endeutament i incapacitat de fer front els nostres compromisos en temps i forma.

Seria molt raonable treure de l'anàlisi comptable de l'equilibri ordinari tots els ingressos provinents del mercat immobiliari. De fet, aquest ingressos haurien d'estar plantejats íntegrament a finançar inversions. Si ho pensem, almenys en part aquesta proposta té un cert sentit: els ingressos que provenen del creixement urbà haurien de servir per finançar les inversions que donen cobertura a aquest creixement.

L'apassionant món de la subvenció

No ho puc evitar. Crec que aquest tema és el que més m'ha cridat l'atenció des de la meva arribada, en termes professionals, al sector públic. **A Catalunya hi ha milers de persones que treballen en moure diners d'una administració a una altra, sense cap valor afegit per a la societat. Això és inacceptable.**

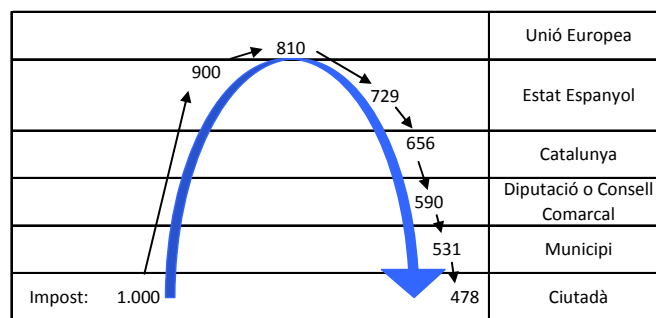
Vist d'una altra manera, en un esquema simplificat:

- Suposem que un ciutadà que està a l'atur, que paga els seus impostos, encara que només sigui l'IVA quan compra aliments, és beneficiari d'un ajut en forma de suport a la seva formació per tal de millorar la seva capacitat de reinserció i que trobi feina.
- Suposem que paga 1.000€ d'IVA l'any, i res més, que van a l'Estat. L'AEAT disposa d'un munt de persones, equipaments, edificis, informàtica, etc, dedicats a garantir que els comerços que han repercutit aquest IVA realment el faran efectiu a l'administració tributària.
- L'Estat, amb els seus parlaments, parlamentaris, ministeris, direccions, assessors, edificis, equipaments, sistemes informàtics, etc, etc, etc, etc, transfereix la part que correspon a la UE.
- La UE també disposa igualment d'un munt de persones, equipaments, etc. per garantir que les aportacions dels estats són les que han de ser. A més a més compta amb uns equips tècnics que elaboren les propostes d'aportacions dels Estats membres, les quals han de ser validades per un parlament en el qual centenars de persones vingudes de tota Europa han d'estudiar, amb els seus assessors, si donen o no suport a la proposta tècnica que han rebut. A continuació, i amb un esquema semblant (tècnics, polítics, assessors, viatges, dietes, edificis, equipaments...) s'estableixen les polítiques marc de la UE i s'aposta, per exemple, per millorar l'ocupabilitat de les persones en forma de cursos de formació per a aturats. Aleshores es plantegen línies de fons estructurals que aniran als estats membres, amb tot un exèrcit de documentació, reglamentacions i certificacions que caldrà emetre, rebre, estudiar i, en el seu cas, validar.
- Tornem a tenir els diners (el que queda) a l'Estat, el quals els distribueixen entre les comunitats autònomes, que elaboren les reglamentacions que desenvolupen les normatives de la UE i de l'Estat per tal de subvencionar Diputacions o Consells Comarcals, els quals han d'haver dedicat persones i un munt d'hores per assistir a reunions per decidir entre tots a què destinarem aquests recursos i als cursos que expliquen com demanar els fons de l'Estat o de la UE de suport a la reinserció dels aturats de llarga durada.
- Els consells comarcals (o les diputacions) disposen d'uns òrgans tècnics que elaboren la proposta de repartiment de subvencions als municipis, les redacten i les porten a aprovació, juntament amb els formularis que els municipis hauran d'omplir per accedir a aquestes subvencions, el sistema informàtic que permetrà que justifiquin les despeses efectuades, que hauran estat perfectament emmarcades, els equips tècnics de suport als municipis per sol·licitar en temps i forma aquests recursos, els informàtics que vetllin pel correcte funcionament del sistema, etc. Tot plegat requereix l'aprovació del corresponent òrgan polític (i dels seus assessors), una reunió que merita dietes als assistents els quals han de rebre explicacions exhaustives dels equips tècnics, interns i externs, per poder donar el seu vist i plau polític.
- Amb tot plegat els municipis, amb una càrrega de feina molt considerable, hauran de presentar les seves sol·licituds, complimentar formularis, certificar la disponibilitat de cofinançament, emetre dictàmens i informes tècnics, d'intervenció i de secretaria per poder accedir als fons. I després, per efectivament poder cobrar, hauran de justificar mil i un assumptes en uns formats que costa

molt adequar-se, que es fan on line i indefectiblement es penegen quan et queden a penes hores per tancar el període de justificació...

- Finalment, amb el que quedi, hauran contractat un curs de formació per la persona aturada que havia pagat 1.000€ l'any passat en forma d'IVA.

Seguim suposant: imaginem, que és molt imaginar, que cada vegada que els diners passen d'una administració a una altra només es perd un 10% (incloent totes les despeses directes i indirectes implicades, en realitat és molt més). Aquest seria un esquema del circuit dels diners de l'aturat en qüestió: tenia 1.000 i rep 478€... Quin és el valor afegit a la societat dels 522€ que manquen?

Sembla broma, però no ho és. Repeteixo: Només a Catalunya hi ha milers de persones que treballen en moure diners d'una administració a una altra, sense cap valor afegit per a la societat. Això és inacceptable.

Al meu entendre d'aquest anàlisi accelerat i un punt caricaturitzat caldria extreure algunes conclusions:

- Era necessari que els diners pagats per l'aturat en qüestió arribessin a la UE per què aquesta decidís que és necessari donar suport, precisament, a aquell aturat (i altres)? Hi ha una cosa que es diu principi de subsidiarietat, que explica que tot allò que pugui fer una administració més propera de forma eficient no ho ha de fer una altra de més llunyana...
- Amb el pas del temps hem oblidat una part del sentit de la cosa pública. Hem arribat a veure el sector públic com una realitat separada del seu autèntic rol, que no és altre que servir la societat, servir el món privat. A algú li farà mal llegir-ho: el sector públic està al servei del sector privat. El sector públic no és quelcom que haguem de defensar o nodrir perquè sí, ho hem de fer en tant i en quant és per ser més eficients en la defensa dels interessos generals, que són els d'aquells per qui treballem, els que ens paguen, els qui hem de servir.
- Aquest recorregut en el temps ha dut a què un part excessiva dels servidors públics treballen pel propi sector públic en una sort d'esquema d'autoalimentació, d'autoconstrucció, que en determinades matèries ha esdevingut clarament nociu

pels interessos generals. Hem perdut consciència de l'esforç que suposa finançar el sector públic.

- Tant és així que fins i tot molts no entenen que competir des del sector públic amb el sector privat és una absoluta manca de lleialtat a la pròpia raó de ser. Tot ho justifiquem argüint que el sector públic defensa l'interès general i el privat no. Però podem dir que respon a l'interès general utilitzar els recursos d'origen privat per competir en evident posició d'avantatge des del sector públic? És necessari que fem de gestoria per emprenedors, amb la quantitat de gestories que hi ha? Cal que promovem incubadores públiques d'empreses, invertint milions d'euros d'origen privat, amb la quantitat d'oficines disponibles que hi ha? És imprescindible finançar amb recursos públics emissores locals de mitjans de comunicació, quan hi ha empreses que a dures penes arriben a final de mes que es dediquen al mateix? Es pot justificar la immensa quantitat de diners que invertim cada any des d'un munt de nivells de l'administració en intentar lligar l'oferta i la demanda laboral a través dels diversos serveis públics de col·locació, més tenint en compte que només aconseguim canalitzar el 3% de les contractacions? El sector públic ha de ser necessàriament el primer promotor de béns i serveis culturals, contribuint a ofegar la iniciativa privada per a la qual treballa i de la qual viu?

Som conscients de què a principis de l'any 2009 l'economia començava a apuntar clars signes de recuperació que van quedar greument truncats per la crisi del deute PÚBLIC? Som conscients que ja fa 3 anys que el primer causant de la crisi econòmica i del patiment que comporta és el sector públic (de fet, diversos sectors públics bàsicament europeus)? Que estem fent justament el contrari del que la societat necessita, que és treure-li més recursos (pujant impostos, retallant serveis, reduint inversions...) i consumint la major part del crèdit disponible (fent que aquest no arribi a les llars i les empreses)? I que això ho estem fent perquè no ens queda més remei, per evitar el col·lapse públic que duria al col·lapse de la societat, perquè en temps de bonança, quan tocava, no vàrem fer els deures?

No soc liberal. No em sento. Tinc molt clara la necessitat de disposar d'un sector públic potent i capaç de generar més igualtat d'oportunitats per a tothom, i això passa per disposar de bones infraestructures, per una sanitat de primera, per un ensenyament públic capaç d'oferir oportunitats de desenvolupament personal a tothom, amb total independència del lloc o de l'estrat social al què pertanyis, i moltes altres coses. Però al mateix temps tinc molt clar que ens hem passat de voltes. Que hem arribat a considerar l'administració pública com una realitat en si, aliena i fins i tot oposada a la societat a la qual ha de servir.

Hem de valorar sempre el cost d'oportunitat de cada euro que recaptem, que segrestem de les butxaques d'aquells pels quals treballem. Al treballador aturat de l'exemple precedent li anirien molt millor les coses si no li haguéssim tret aquells 1.000€ i senzillament li haguéssim dit que per cobrar el subsidi d'atur és necessari que es formi. No hauria estat més eficient no recaptar aquells 1.000€?

La promoció econòmica vista com un servei social

Quan visito empreses sovint els explico que la promoció econòmica és una competència no obligatòria, una despesa pública prescindible, i que per tant, o som capaços de generar més ingrés que despesa o el millor per a la societat és òbviament que ens fotin a tots al carrer.

Els explico també que el nostre objectiu és impulsar el desenvolupament econòmic a través del món empresarial (en sentit ampli: comerç, autònoms i activitats de tota mena i dimensió). De fet, el que necessitem com l'aigua que plou és reduir l'atur. Això passa per que hi hagin molts més llocs de treball disponibles, i els llocs de treball els creen les empreses.

Estem d'acord doncs? La promoció econòmica pública existeix només per ajudar les empreses a que creïn més ocupació. Com es fa això? La variació del nombre d'aturats és el resultat d'una fórmula molt senzilla:

$$\Delta \text{atur} = \text{Llocs de treball destruïts} - \text{Llocs de treball creats}$$

Per tant només cal que fem dues coses: intentar evitar la destrucció d'ocupació i afavorir la creació de nova ocupació. Aquest és el rol de la promoció econòmica.

Naturalment hem d'atendre les persones aturades amb tota la sensibilitat, i posar tots els mitjans al nostre abast per maximitzar les seves possibilitats de reinserció. Però ja podem formar tot el que vulguem, podem seguir gastant 8.000 milions anuals en polítiques actives d'ocupació. Si no hi ha molt més llocs de treball no aconseguirem a penes res. Això són polítiques d'ocupació, que estan a cavall entre els serveis socials i la promoció econòmica. Els tècnics d'ocupació sovint són més especialistes a psicologia, atenció social, coaching... no són tècnics d'empresa. Són temes diferents, molt pròxims, però diferents.

La promoció econòmica, doncs, no és un servei social, tot i que té un impacte, per suposat. L'objectiu de la promoció econòmica és incrementar el nombre de llocs de treball disponibles. L'objectiu de les polítiques d'ocupació, dels SOM's, és millorar la capacitat de reinserció de les persones en recerca de feina. Del mercat laboral, la promoció econòmica ataca la demanda, el SOM l'oferta.

Llenguatges diferents

Sembla evident, no? Doncs no ho deu ser tant quan la majoria d'ens locals han estat anys i anys fent promoció econòmica des de les àrees d'ocupació, des dels respectius SOM's. Naturalment que també hi ha moltes experiències positives en aquest àmbit, però sovint ens trobem en què el llenguatge i les necessitats dels uns i dels altres, senzillament, no es troben. Uns parlen de "prospectar" empreses i els altres de fanals i forats al carrer.

La meua impressió és que aquestes polítiques han ajudat a canalitzar personal aturat a feines que les empreses necessitaven (que majoritàriament haurien cobert igualment), s'ha format moltes persones que ho necessitaven (no sempre amb adequació a les feines que han acabat desenvolupant) i s'ha invertit molt en millorar la trobada entre l'oferta i la demanda a través de serveis públics de col·locació (que aplegats han aconseguit formalitzar el 3% del total de contractacions).

Sisplau, no se'm malinterpreti, valoro molt bé la feina dels i les professionals que s'hi dediquen a atendre persones que estan en una situació molt i molt complicada. Però hem de constatar que els llocs de feina són els que són i que potser el que estem fent és facilitar la col·locació dels nostres usuaris per davant d'altres, però no ajudant a crear més llocs de treball, que és el que realment cal.

Qui treballa per a qui?

En l'àmbit de la promoció econòmica es posa de manifest amb cruesa la diversitat de sensibilitats respecte del treball públic. Jo afirmo sovint que nosaltres (el grup de promoció econòmica) treballem **per** les empreses i els comerços, i molts es sorprenen. Nosaltres treballem per facilitar la seva vida, per afavorir els seus negocis, el seu creixement. Molts servidors públics no poden entendre que des del sector públic treballem per fer les empreses més grans, que guanyin més diners, que creixin. Hi ha biaixos ideològics importantíssims. Repeteixo l'escrit unes planes abans: **el sector públic treballa pel privat.**

El galimaties de la cooperació supramunicipal

Un darrer comentari respecte la promoció econòmica, d'especial actualitat en aquests temps. Tots estem d'acord en què és imprescindible cooperar: cooperar amb les empreses i els comerços, amb les patronals i els lobbies empresarials, amb els sindicats, les cambres... Hem de cooperar també entre administracions públiques. Hem de trobar l'escala òptima per a cada gran paquet de projectes a desenvolupar i organitzar les coses amb criteris d'eficiència, cercant sinergies i economies d'escala. Tothom estem d'acord. El problema arriba a l'hora de concretar-ho. No pot ser que per exemple en el cas de Sant Cugat ens veiem immersos en el l'Eix de la E9 (lidera Terrassa), el projecte B30 Vallès (lidera Sabadell), el COPEVO (lideren Sabadell i Terrassa), el Pacte Industrial de la RMB, el Pla Estratègic Metropolità, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, el CiT... Això, nosaltres encara podem entendre-ho però és que tothom vol comptar, per exemple, amb la UAB i la senyora rectora ja no sap qui rep ni en representació de què!

Hi ha massa iniciatives en marxa, la majoria públiques. Això provoca malbaratament de recursos i desorientació. Cal, urgentment, que algú agafi el toro per les banyes i posi ordre. Al meu entendre, ha de ser la Generalitat.

CONCLUSIÓ GENERAL

Soc molt crític amb el paper que l'administració pública, i particularment el seu lideratge polític, està jugant aquests anys tan durs. També amb el de molts operadors privats, per suposat. Però és que hi ha una diferència: nosaltres, els polítics i els servidors públics tenim l'encàrrec de vetllar per l'estabilitat i la justícia del sistema; els privats no.

Ens veig més com a part del problema que com a la solució, amb tota franquesa. Crec per tant que tenim un llarg camí per recórrer, un camí que ens ha de fer molt més útils i molt més consistents.

Espero haver aportat almenys alguns elements per a la reflexió. I a disposar